

УДК 338.2

Ю. О. Ярмоленко,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ

СТАН ТА НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

Ju. Yarmolenko,
Ph.D., associate Professor of Business Economics and Management, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

STATUS AND DIRECTIONS OF INVESTMENT AND INNOVATION PROVISION IMPROVEMENT OF AGRARIAN PRODUCTION IN UKRAINE

У статті визначено стан та проблеми, які заважають покращенню інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрного виробництва. Досліджено роль наукових розробок для аграрного сектору економіки. Проведено аналіз статистичних даних розвитку аграрних інвестицій. Розкрито пріоритети та напрями для вкладення іноземних інвестицій. Визначено основні перешкоди для інвестицій в аграрне виробництво. Досліджено причини низького рівня інновацій в аграрне виробництво. Запропоновано інноваційні інструменти впливу на аграрне виробництво та головні напрями подолання перешкод для інвестування аграрного виробництва, головними серед яких є: подолання корупції на всіх рівнях; збільшення рівня державної підтримки у різних її формах; розробка нової системи оподаткування; екологічна спрямованість аграрної політики; раціональне землекористування та ін.

The article identifies the state and problems that hinder the improvement of investment and innovation provision of agrarian production. The role of scientific developments for the agrarian sector of the economy is researched. The analysis of statistical data on the development of agrarian investments is carried out. The priorities and directions for investing foreign investments are revealed. The main obstacles for investments in agrarian production are determined. The reasons of low level of innovations in agrarian production are investigated. Innovative instruments of influence on agrarian production and the main directions of overcoming obstacles for investment of agricultural production are proposed. The main ones are: to overcome corruption at all levels; increase the level of state support in its various forms; development of a new taxation system; ecological orientation of agrarian policy; rational land use and others.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, капітальні інвестиції, інновації, аграрне виробництво, інвестиційна політика, державна підтримка, аграрний бізнес.

Key words: investments, foreign investments, capital investments, innovations, agrarian production, investment policy, state support, agrarian business.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аграрне виробництво України в сучасних умовах, на жаль, не є стабільним та ефективно працюючим. У першу чергу, це викликано хронічним браком інвестиційних ресурсів, що заважає покращенню інноваційної діяльності аграрного виробництва, й що значно знижує конкурентоздатність його продукції на світових ринках в умовах глобалізації. Тому важли-

вішою умовою успішної інтеграції України в міжнародний економічний простір є необхідність формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрного виробництва, оскільки саме інновації є матеріальною основою підвищення ефективності виробництва і каталізатором якісно нового економічного зростання. Тому це питання для України є дуже актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам інвестування та інноваційної діяльності аграрного сектору в цілому присвячено наукові праці наступних дослідників: П.Т. Саблука, Б.М. Данилишина, М.Я. Дем'яненко, С.І. Дорогунцова, О.Є.Гудзь, Гмирі В.П., В.М. Онегіної, С.А. Власюк, В.Г. Андрійчука, Ю. Кернасюка, В.І. Куценко, Г.М. Христенко, Ю.О. Лупенка, О.І. Юхновського. В своїх роботах вчені розглядали проблеми залучення інвестицій і покращення інноваційної діяльності в цілому аграрного сектору. Однак проблеми, що пов'язані з цими питаннями саме в аграрному виробництві, залишаються недостатньо дослідженими.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є аналіз стану інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрного виробництва та визначення напрямів його покращення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Саме формування інвестиційно-інноваційного потенціалу аграрних підприємств є загальною науковою проблемою, вирішення якої забезпечить стійкий збалансований розвиток сільського господарства країни. Незважаючи на те, що фінансування наукових розробок з 2010 по 2015 р. за сільськогосподарськими науками зросло у 6,79 раз, а за ветеринарними — у 7,8 разів — що вище, ніж в цілому по Україні, де фінансування зросло 5,97 раз [7], частка витрат на виконання науково — дослідних робіт у ВВП продовжується залишати дуже низькою — 0,48% (рис. 1).

Більшу частину фінансування цих розробок складають власні кошти організацій. Так за да-

ними держкомстату України, у 2016 р. із загального обсягу витрати на виконання наукових досліджень і розробок власними силами організацій становили 67,9% (11530,7 млн грн, з яких 49,9% — витрати на оплату праці). У порівнянні з 2015р. частка фінансування витрат на виконання НДР за рахунок державного бюджету у 2016р. зменшилась з 35,6% до 32,1% [1]. Загалом фінансування наукових та науково-технічних робіт за видами та галузями наук у 2010—2015 рр. знаходиться на вкрай критичному рівні недофінансування.

Як свідчать статистичні дані, кількість НДР з 2000 по 2015 р. збільшилось на 7,1%. У структурі видів робіт найбільшого приросту одержало створення нових сортів та порід тварин — за аналізований період воно виростало у 4,75 рази. Дещо відстають по росту кількість створених нових методів та теорій спостерігається ріст у 3 рази [7].

Для сільськогосподарських наук, за тими ж даними, за період з 2001 р. по 2015 р. загальна кількість робіт залишилась сталою. Структура видів робіт майже відтворює загальні тенденції по всіх галузях наук. Так, найбільше розробок було зі створення нових сортів та порід тварин, де спостерігається зростання у 4,87 рази. Кількість розробок з нових методів та теорії збільшилась на 260%. По ветеринарних науках за період з 2005 по 2015 рр. приріст склав 5,8%, причому кількість розробок з технологій скоротилась з 58 до 15 одиниць.

Сфера провадження наукових розробок за 2000—2014 рр. загалом по Україні зросла за кількістю у 4,33 рази, по Академії аграрних наук — дещо повільнішими темпами, в тому числі по сільськогосподарських науках — у 4,48 разів [7].

Дослідження, які проведені за даними Мінагрополітики, показали, що приріст капітальних інвестицій у сільське господарство за 2015 р. становив 27,1%. Протягом 2015 р. обсяги капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство склали 27,9 млрд грн, що більше минулорічного показника на 27,1%. Це в той час, коли загальний обсяг капітальних інвестицій у економіку знизився на 1,7%, у тому числі у промисловість на 20%.

Капітальні інвестиції безпосередньо у галузь сільського господарства зросли на 26,1%, у лісове господарство — у 1,7 рази,

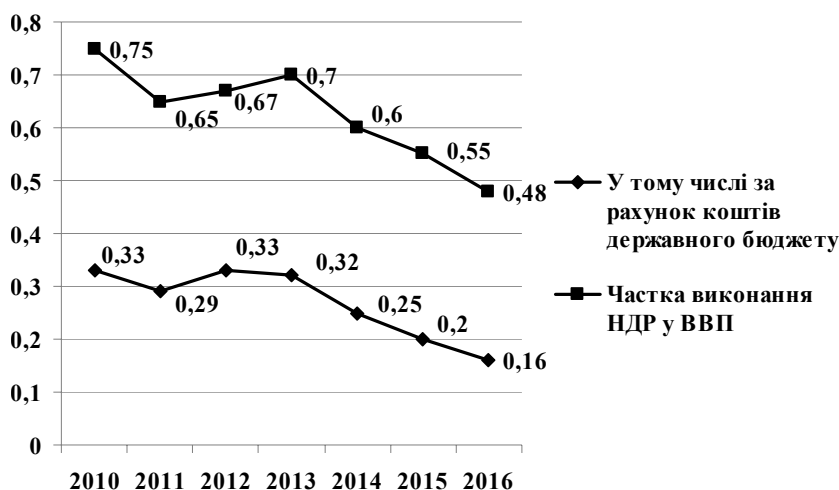

Рис. 1. Частка витрат на виконання НДР у ВВП, %

а у рибне господарство — у 2,5 рази. При цьому збільшилась питома вага інвестицій у галузь сільського господарства у загальних обсягах капітальних інвестицій в економіку України з 8,4% до 11,1%. Це дало можливість пригальмувати загальний спад обсягів інвестування.

Що стосується прямих іноземних інвестицій, то загальний їх ріст за період 2010—2015 рр. склав 8,2%. У сільському господарстві цей показник скоротився на 10%. Такі явища спричинені нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні, що різко зменшує потік іноземних інвестицій [5].

За даними Держкомстату України, загальний обсяг іноземного акціонерного капіталу у сільському, лісовому і рибному господарстві на початок жовтня 2016 р. склав 517,8 млн дол., що на 3,1% більше, ніж на початок року [1]. Динаміка капітальних інвестицій у галузі сільського господарства, впродовж 2013—2015 рр. та I кварталу 2016 р. за даними, приведеними Ю. Кернасюк [4] (рис. 2), показує зростання питомої ваги інвестицій у галузі сільського, лісового і рибного господарств до загального їх обсягу освоєння в національній економіці, що свідчить про високу економічну привабливість галузі для вкладання капіталу попри складну соціально-економічну ситуацію в країні, доволі високу ризикованість ведення агробізнесу з точки зору непередбачуваності кон'юнктури ринку, мінливості погодних умов року та глобальних кліматичних змін.

При цьому іноземні інвестиції у сільське господарство у 2016 р. спрямовувалися переважно на будівництво тваринницьких комплексів. Про можливість подальшого зростання інвестицій в АПК України свідчать наміри іноземних компаній вкладати капітал у виробництво м'ясної та молочної продукції, виробництво та експорт олії, на закладку багаторічних насаджень, будівництво картопле-, овоче- та фруктосховищ, створення об'єктів з виробництва і використання біогазу, сироваріння тощо.

Зокрема зацікавленість щодо придбання українського агробізнесу проявляють кілька великих інвестиційних фондів з Європи, США і арабських країн.

За оцінками науковців Інституту аграрної економіки, у найближчій і середньостроковій перспективі основним джерелом надходження іноземного капіталу в агропродовольчі сектори економіки будуть різні види іноземних кредитів [3].

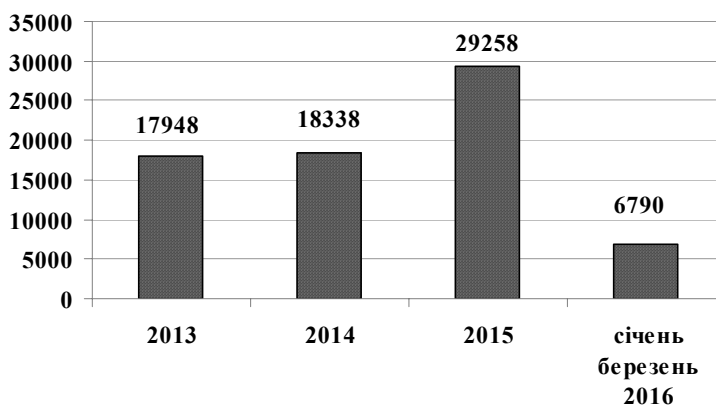

Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій у галузі сільського господарства за період 2013—2015 рр. та I кварталу 2016 р.

Джерело: [1].

При цьому іноземні інвестори поки що недооцінюють перспективи створення в Україні різноманітних потужностей з виробництва, перероблення та експорту агропродовольчої продукції.

Згідно з даними [3], у 2016 р. зросла зацікавленість інвесторів до харчової промисловості. Прямі іноземні інвестиції у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за січень — вересень 2016 р. зросли на 1,5% і склали \$2477,8 млн.

Загалом капітальні інвестиції не лише визначають розвиток матеріально-технічної бази господарств, але й є суттєвим фактором забезпечення конкурентних переваг сільськогосподарського виробництва як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках в середньо- і довгостроковій перспективі.

У січні — березні 2016 р. обсяги капітальних інвестицій у сільське, лісове і рибне господарство загалом, що були освоєні, становили майже 6,9 млрд грн (13,5% від загального обсягу усіх капітальних інвестицій), і зросли порівняно з аналогічним періодом минулого року майже на 156,5%.

В окремих регіонах питома вага капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарства є досить вагомою порівняно із загальним обсягом їх освоєння в економіці. Зокрема ця частка у Херсонській області займає більше 50% до їх обсягу у всіх галузях, а у Вінницькій, Кіровоградській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Черкаській і Чернігівській областях — від 30% до 50%.

За даними аналізу інформації Державної служби статистики України, в I кварталі поточного року близько 60% усіх аграрних інвестицій освоєно в 9 областях: Полтавській (9,1% до загального їх обсягу в країні), Кіровоградській

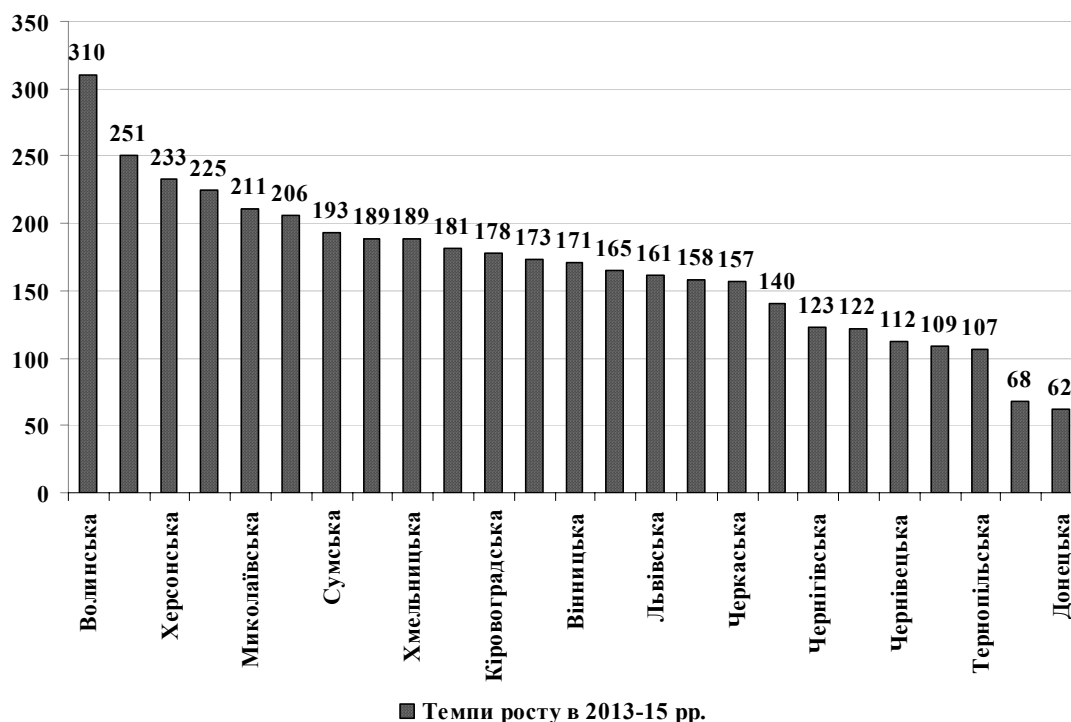

Рис. 3. Лідери регіонального зростання агроінвестицій в 2013—2015 рр.

Джерело: [1].

(7,6%), Київській (7,3%), Харківській (7,2%), Дніпропетровській (7,2%), Херсонській (6,2%), Вінницькій (5,8%), Черкаській (5,1%) і Сумській (5,1%). Зазначені регіони забезпечують найбільші обсяги приросту виробництва валової продукції сільськогосподарства.

Лідерами за темпами освоєння агроінвестицій в останні роки є Волинська (310,4% зростання в 2013—2015 рр.), Закарпатська (251,8%), Херсонська (233,9%), Івано-Франківська (225,2%), Миколаївська (211,7%) і Одеська (206,7%) області, де зазначений показник більш ніж удвічі перевищував середнє його значення в країні (рис. 3).

Водночас в абсолютному вимірі найбільший приріст інвестицій в галузі сільськогосподарського, лісового та рибного господарства забезпечила Київська область — близько 1,3 млрд грн, Вінницька — 0,9 млрд грн і по 0,8 млрд грн окремо Харківська, Кіровоградська та Закарпатська області.

Якщо порівнювати регіони за усією сумою освоєних інвестицій в аграрному секторі економіки за три останні роки, то на перше місце вийшла Київська область із сумою 6 млрд грн, далі з незначним відставанням Полтавська — 5,5 млрд грн, Вінницька — 5,0 млрд грн, Кіровоградська — 4,2 млрд грн і Дніпропетровська — 4,1 млрд грн. Ці регіони також є одними з найбільш потужних виробників зерна, соняшнику, а також продукції тваринництва, що підтверджує наявний взаємозв'язок між обся-

гом капітальних інвестицій та одержуваної продукції.

На зональному рівні найбільшу частку освоєння інвестицій в агробізнесу за вказаний період забезпечили сільськогосподарські підприємства Лісостепової зони — 52,3%, тоді як в Степовій — 30,7% і Поліській — лише 17,0% (рис. 4).

У Лісостеповій зоні окремо слід виділити Київську область і м. Київ, питома вага яких у загальному обсязі освоєння інвестицій у галузі сільськогосподарського, лісового та рибного господарства становить відповідно 8,9 і 3,0%.

Відділ ринку матеріально-технічних ресурсів Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки" дослідив, що за 2016 рік Україна імпортувала насіння зернових і олійних культур на суму 350 млн дол., що в 20 разів перевищує торішні обсяги вітчизняного експорту насіння [2].

У минулому році за кордоном закуповували переважно насіння соняшнику, кукурудзи, ріпаку, сої та жита. На ці види продукції припадає понад 99% вітчизняного імпорту. У ньому близько 60% (206 млн дол.) склало насіння соняшнику. Його закуповували в США, Туреччині, Франції та Іспанії.

Крім того, майже третина від загальної суми закупівель насіння (114,7 млн дол.) була витрачена на придбання в Румунії, Польщі і Франції насіння кукурудзи. Ріпаку в минулому році за-

купили на 22,2 млн дол. Основні постачальники продукції — Німеччина і Франція. Насіння сої імпортували з Канади та Чехії на 3,5 млн дол.

Загалом, з 2016 р. зберігалася тенденція до скорочення імпорту посівного матеріалу в Україні в порівнянні з докризовим 2013 р. Причиною тому є різке зниження попиту через девальвацію гривні, військові дії на сході країни, а також локалізація виробництва насіння, яке виробляють вітчизняні та іноземні компанії вже на території України.

Насіння кукурудзи зросло по обсягах за аналізований період на 161%, а по вартості у 2005 р. було 2190 дол. за тону, у 2016 році — 3652 дол. Пшениця насіннева зросла по обсягах на 111%, а по вартості на 201%. Соя у 2006 р. коштувала 11,215 тис. дол., а у 2016 році — 1803 тис. дол. Насіння соняшнику по обсягах збільшилося у 7,6 разів, а по вартості — у 1,4 рази.

Правила, які застосовуються для перевезення, ввезення або вивезення тварин між державами-членами Європейського Співтовариства уніфіковані. Ця європейська регламентація (Постанова 998/2003/CE) вступила в дію з 1 жовтня 2004 р. Починаючи з цієї дати, для будь-якої тварини, яка перетинає кордон Європейського Союзу та інших держав, необхідно дотримуватися певних вимог.

У Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. [6] щодо інвестицій у тваринницьку сферу зазначено наступне: збереження біологічного та генетичного різноманіття; забезпечення функціонування єдиної системи селекції; формування власного експортного потенціалу племінних (генетичних) ресурсів та зменшення залежності від імпорту; запровадження системи оцінки та визначення племінної цінності тварин, ведення племінного обліку згідно з міжнародними вимогами; створення інформаційних автоматизованих баз даних про племінні (генетичні) ресурси, проведення випробування плідників, офіційної оцінки тварин молочних і м'ясних порід великої рогатої худоби за типом, збереження генофонду локальних і зникаючих порід, збільшення обсягу осіменіння корів і телиць у господарствах населення; залучення капітальних інвестицій у галузь тваринництва шляхом запровадження державних програм здешевлення інвестицій для аграрного бізнесу з різних джерел фінансування, яка направлена на стимулювання капітальних інвестицій у галузь тваринництва шляхом співфінансування (відшкодування) будівництва тваринницьких об'єктів та об'єктів інфраструктури на селі; удосконалення та забезпечення ефективного ведення дер-

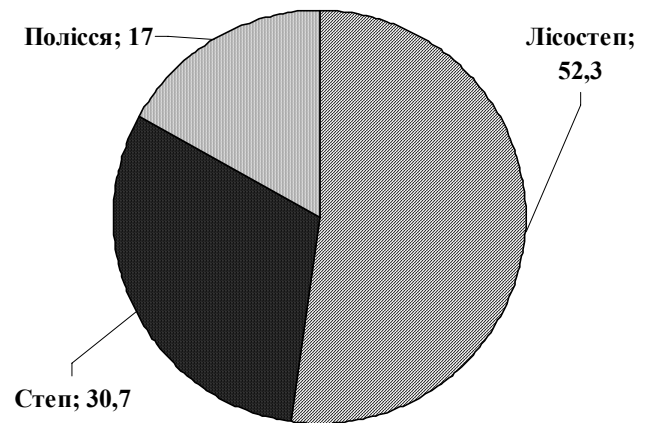

Рис. 4. Зональний розподіл агроінвестицій в Україні за 2013—2015 рр.

Джерело: [1].

жавного реєстру сільськогосподарських тварин; модернізація існуючих ветеринарно-санітарних заводів з утилізації відходів тваринного походження, залучення інвестицій через механізм державного партнерства або/та державних гарантій на будівництво нових таких заводів задля забезпечення задовільної епізоотичної безпеки держави тощо.

Статистичні дані свідчать, що імпорт племінних тварин, в Україну за 2005—2016 рр. зріс у вартісному вираженні на 197%, а у кількісному на 210%. По чистопородних племінних свинях ці показники склали 83% та 300% відповідно. Тобто, якщо у 2005 р. вартість голови племінних тварин становила 2 тис. дол., то у 2016 р. — 1,91 тис. дол. Вартість одиниці поголів'я чистопородних племінних свиней у 2005 р. складала 0,45 тис. дол., а у 2016 р. — 0,95 тис. дол.

Як свідчать дослідження, інноваційна система, яка склалася в Україні свідчить, з одного боку, про недостатній рівень нововведень у реальну практику виробництва через складний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств, а з іншого — про те, що інноваційний розвиток стає, а подекуди вже утвердився як стратегічний розвиток галузей та регіонів [8]. Таким чином, для її подальшого покращення інвестувати необхідно, у першу чергу, ідеї, що пропонують способи переробки і зберігання продукції, а також інфраструктурні проекти з транспортування. Крім того, значний потенціал для суттєвого збільшення інвестиційної привабливості аграрного виробництва полягає у впровадженні інтенсивних технологій вирощування сільгоспкультур, роботизованих комплексів у тваринництві, розвитку точного землеробства. Компанії, які звертають увагу на інновації, не лише підвищують продуктивність в умовах дорогих ресурсів, а й збільшують свою

ефективність загалом. Якщо говорити про найпопулярніші сьогодні технології, то це, перш за все, якісний аналіз ґрунту. Це той фундамент, який дозволяє використовувати відповідні агрономічні продукти, управляти вхідними (добрива, насіння) і природними (вологість ґрунтів, клімат) ресурсами. Професійне супроводження виробничих процесів, догляд за посівами, коригування технічних операцій з використанням таких сучасних інструментів, як портативні лабораторії, супутникове та сенсорне обладнання дозволяють економити близько 30% вхідних ресурсів, а такі технології, як змінні норми внесення, заощаджують від 40% ресурсів. Дистанційна передача даних і контроль за технікою дають можливість контролювати використання матеріалів, уникати крадіжок. Модернізація виробництва та інноваційні технології можуть стати рушійною силою економічного оновлення аграрного виробництва України. Вітчизняні виробники мають величезний потенціал, але щоб його розкрити, потрібно йти в ногу з часом. Поєднання автоматизованого виробництва та цифрових технологій, наукового підходу та технологічних досягнень — єдиний шлях до процвітання. Крім того, сучасний розвиток світового аграрного виробництва потребує перегляду ряду методів та технологій виробництва для задоволення міжнародних вимог до якості та безпеки продуктів харчування, тому що саме покращення аграрної екологічної системи та розвиток органічного аграрного виробництва є ключовими пріоритетами у більшості країн світу, у т. ч. європейських, а це потребує інвестицій [9].

Дослідження свідчать, що основними проблемами, які заважають покращенню інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрного виробництва є такі: широке розповсюдження корупції, яка сприяє вивезенню капіталу з України. За розрахунками фахівців щорічно вивозиться сукупного капіталу на суму 12—18 млрд дол.; недовіра до судової системи; військовий конфлікт з Росією; нестабільна, непрогнозована та непрозора державна політика, у тому числі й аграрна, яка характеризується відсутністю єдиних правил гри для усіх виробників та секторів економіки, надмірним втручанням уряду в роботу аграрних ринків (особливо це стосується експортних обмежень та розподілу експортних квот, цінового регулювання на окремі види аграрної продукції, системи оподаткування сектору, ін.), лобіюванням окремих інтересів з метою отримання монопольної ренти. Така політика створює несприятливий інвестиційний фон в аграрному виробництві, що перешкоджає надходженню довгост-

рокових інвестицій. Постійне відтермінування запровадження ринку сільськогосподарської землі консервує стару неефективну систему землекористування та стримує розвиток аграрного виробництва; недостатнє фінансування аграрного виробництва, низький рівень його кредитування у порівнянні з подібними країнами. Ускладнений доступ до банківських кредитів та ресурсів міжнародних фінансових організацій.

Головним джерелом фінансування серед підприємств агробізнесу залишається внутрішнє самофінансування з прибутку і особистих заощаджень. Тоді як можливості зовнішнього фінансування через банківський кредит дуже обмежено [9].

Тому ми вважаємо, що головними напрямками з покращення інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрного виробництва повинно стати: у першу чергу, подолання корупції на всіх рівнях; потім — збільшення рівня державної підтримки у різних її формах; далі — розробка нової системи оподаткування, яка повинна базуватися на найкращому світовому досвіді; екологічна спрямованість аграрної політики; раціональне землекористування; стимулювання формування замкнутого циклу виробництва та переробки сільськогосподарської продукції; збільшення обсягів фінансування на наукові розробки у сфері енергозбереження, селекції; підвищення професійної кваліфікації сільськогосподарських виробників; гарантування на державному рівні стабільності та передбачуваності аграрної політики з метою формування більш сприятливого інвестиційного клімату як для вітчизняних, так й зарубіжних інвесторів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведені дослідження показали, що інноваційна система аграрного виробництва України має недостатній рівень нововведень у реальному виробництві через складний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств і недостатню державну підтримку, але при цьому інноваційний розвиток стає, а подекуди вже утвердився як стратегічний розвиток галузей та регіонів і тому реалізація вищезазначених напрямів з покращення інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрного виробництва дозволить українському аграрному виробництву успішно інтегруватися в міжнародний економічний простір.

Література:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/import-nasinna-zernovih-ta-olijnih-u-2016-roci-u-20-raziv-perevisiv-eksport>

3. Іноземні інвестиції в АПК пройшли нижню точку рецесії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/inozemni-investyciyi-v-apk-proyshly-nyzhnyu-tochku-recesiyi-eksport>

4. Кернасюк Ю. Агроінвестиції у сталий розвиток [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/6269-agroinvestytsiii-u-stalyi-rozvytok.html>

5. Мінагрополітика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/20537>

6. Мінагрополітика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>. 7. Статистичний збірник: "Наукова та інноваційна діяльність в Україні" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publikat/kat.../publnauka_u.htm

8. Христенко Г.М. Інноваційно-інвестиційний потенціал аграрних підприємств регіону [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2015_10_30_kampodilsk/sekcija_section_3_2015_10_30/innovacijno_investicijnij_potencial_agrarnikh_pidpriemstv_regionu/104-1-0-1618

9. Ярмоленко Ю.О. Інвестиції в сталий розвиток аграрного виробництва: стан, проблеми та напрями вирішення / Ю.О. Ярмоленко // Регіональна бізнес-економіка та управління. — 2017. — № 1 (53). — С. 57—67.

References:

1. State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 30 Aug 2017).

2. Natsional'nyj naukovyj tsentr Instytut ahrarnoi ekonomiky (2017), "The import of grain and oil seeds in 2016 was 20 times higher than exports", available at: <http://agravery.com/uk/posts/show/import-nasinna-zernovih-ta-olijnih-u-2016-roci-u-20-raziv-perevisiv-eksport> (Accessed 30 Aug 2017).

3. Kasil', M. (2016), "Foreign investment in the agroindustrial complex has gone through the bottom of the recession", available at: <http://propozitsiya.com/ua/inozemni-investyciyi-v-apk-proyshly-nyzhnyu-tochku-recesiyi-eksport> (Accessed 30 Aug 2017).

4. Kernasiuk, Yu. (2016), "Agroinvestment in sustainable development", available at: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/6269-agroinvestytsiii-u-stalyi-rozvytok.html>

www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/6269-agroinvestytsiii-u-stalyi-rozvytok.html (Accessed 30 Aug 2017).

5. Ministry of agrarian policy and food of Ukraine (2016), "Capital investment in agriculture increased by 27.1%, - Oleksiy Pavlenko", available at: <http://minagro.gov.ua/node/20537> (Accessed 30 Aug 2017).

6. Ministry of agrarian policy and food of Ukraine (2015), "The Concept of the State Target Program for the Development of the Agricultural Sector for the period up to 2020", available at: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822> (Accessed 15 Aug 2017)

7. State Statistics Service of Ukraine (2016), "Statistical collection: "Scientific and innovative activity in Ukraine"", available at: https://ukrstat.org/uk/druk/publikat/kat.../publnauka_u.htm (Accessed 30 Aug 2017).

8. Khrystenko, H.M. (2015), "Innovation and investment potential of agrarian enterprises of the region", available at: http://sophus.at.ua/publ/2015_10_30_kampodilsk/sekcija_section_3_2015_10_30/innovacijno_investicijnij_potencial_agrarnikh_pidpriemstv_regionu/104-1-0-1618 (Accessed 30 Aug 2017).

9. Yarmolenko, Yu.O. (2017), "Investments in sustainable development of agrarian production: state, problems and directions of decision", *Regional'na biznes-ekonomika ta upravlinnia*, vol. 1 (53), pp. 57—67.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2017 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73